

گفت‌و‌گو با کارگردان و بازیگر فیلم «شهر ویران»

رنگ گرفتن نقطه‌های سیاه

مت رودریگز، ترجمه: پریا لطیفی‌خواه

داستان فیلم «شهر ویران» که آلن هیوز آن را کارگردانی کرده است، در شهر نیویورک اتفاق می‌افتد؛ کرو در این فیلم نقش شهردار نیویورک را بازی می‌کند و مارک والبرگ و کاترین زیتا جونز نیز در آن حضور دارند. سه شخصیت اصلی فیلم، درامی پر تنش را خلق می‌کنند. والبرگ در داستان فیلم، یک پلیس مستعفی است که به درخواست همسر شهردار (کاترین زیتا جونز) اجرای یک کار مهم را به عهده می‌گیرد، اما اجرای این کار، او را درگیر یک رسوایی بزرگ سیاسی و اجتماعی می‌کند که در راس آن شهردار شهر نیویورک قرار دارد. با مارک والبرگ و آلن هیوز که در نخستین نمایش فیلم تازه خود به نام «شهر ویران»، حاضر شده بودند، درباره این فیلم و نحوه همکاری‌شان گفت‌وگویی داشتیم که می‌خوانید:

✂ **اولین‌بار است که شما دو نفر باهم کار می‌کنید، به نظر تان این همکاری چطور بود؟**

آلن هیوز: به نظر من روحیه همکاری و درک بالای مارک از روند فیلمسازی، موقعی که برای بار اول همدیگر را دیده بودیم، دلم می‌خواست تا او همکاری کنم. از من پرسید که آیا فیلمنامه را خواندم یا نه. راستش را بخواهید این فیلمنامه در فهرست سیاه فیلمنامه‌های ساخته‌نشده هالیوود قرار داشت. البته وقتی آلن به من زنگ زد هنوز فیلمنامه را نخوانده بودم اما بعد از تماس او، آن را خواندم و قبول کردم در فیلمش بازی کنم و این‌طوری بود که کار ما در کنار هم شروع شد. با هم درباره شیوه‌های مختلف ساختن فیلم صحبت می‌کردیم و اینکه بهترین و خلاقانه‌ترین راه کدام است. تا اینکه من پیشنهاد کردم «چطور است که بودجه فیلم را مستقلاً تأمین کنیم و به هیچ شرکت فیلمسازی وابسته نشویم. این‌جوری دیگر می‌توانیم ایده‌های خودمان را راحت‌تر پیاده کنیم و کسی نیست به ما بگوید چه کار کنیم و چه کار نکنیم.» من قبلاً هم در دموورد چنین تصمیمی را اجرا کرده بودم. مارک هم از پیشنهاد من استقبال کرد و این طوری کار را شروع کردیم.

معلوم بود که برای مارک سخت‌تر بود، چون ساختن فیلمی مثل این، دوبرابر زمان معمول ساختن یک فیلم زمان می‌برد و به همین دلیل هم به بودجه بیشتری نیاز داشت. اما برای من، که قبلاً چند بار این کار را کرده بودم سخت نبود و برایم بیشتر به یک اصل تبدیل شده بود. ما هر کدام کار خودمان را می‌کردیم. مهم‌ترین دغدغه من این بود که شخصیتی که من نقش آن را ایفا می‌کردم باید در هر یک از صحنه‌ها چگونه ظاهر شود، البته بعضی وقت‌ها هم یک جا می‌نشستم و می‌گفتم «فقط به من بگو می‌خواهی چه کار کنم و این کار را چطور انجام بدم. دلم می‌خواد بشنیم یا اینکه بایستم.» ما به اندازه کافی زمان داشتیم که هم کارهایی که من فکر می‌کردم درست است را انجام بدهیم و هم کارهایی که مارک از من می‌خواست را به سرانجام برسانیم. خیلی متعصب‌بفرد بود. اینکه از تحمل و رفاه کافی برخوردار باشید و دست‌تان هم برای انجام هر کاری باز باشد، چنین موقعیتی کمتر پیش می‌آید.

✂ **آلن، این اولین‌بار است که به تنهایی و بدون حضور برادرت، یک فیلم را کارگردانی می‌کنی: تنهایی فیلم ساختن چه حسی داشت؟**

آلن هیوز: عالی بود. من رویه‌رو شدن با چالش‌های تازه را دوست دارم، از مرزهای تازه خوشم می‌آید. من برادرم مدت‌ها بود که منتظر چنین فرصتی بودیم؛ اینکه او خودش به تنهایی کار خودش را بکند و من هم مستقل از او فیلم خودم را بسازم؛ اما در عین حال در صورت نیاز به همدیگر کمک کنیم. اینکه در این فیلم کنار برادرم نبودم برایم جالب

بود و حس جدیدی را تجربه کردم. ۴۰ سال بود که با او و در کنار او کار کرده بودم.

✂ **فیلم فراز و نشیب‌های بسیاری دارد و خیلی چالش‌برانگیز است، آیا وقتی که فیلمنامه را می‌خواندید هم متوجه این لحظات پرفراز و نشیب شده بودید. این چالش‌ها در روند فیلم هم تاثیرگذار بودند؟**

آلن هیوز: بله، قطعاً هر روز از فیلمبرداری با نوعی فرازونشیب همراه بود.

مارک والبرگ: بله و همین هم، کار را هیجان‌انگیزتر می‌کرد. این فیلم مرا به یاد فیلم‌های دهه ۷۰ که با پدرم برای تماشای آنها می‌رفتم، می‌انداخت. داستان و شخصیت‌های این فیلم واقعی بودند. داستان فیلم چنان جذاب و پرفرازونشیب بود که

این روزها کمتر کسی حاضر می‌شود در شغل خودش ریسک کند، چراکه می‌ترسد با یک اشتباه یا ضرر کوچک، تمام کار و سرمایه‌اش را از دست بدهد، اما من معتقدم که نمی‌توانم تا ابد این شغل را برای خودم حفظ کنم، چون مطمئناً بازیگران و فیلمسازان تازه‌نفس تر و بااستعدادتری در راهند و در آینده نزدیک فیلم‌هایی ساخته خواهند شد که موفقیت‌های چشمگیری به دست خواهند آورد

-

بازیگران معروفی چون جفری رایت، بری پیر، راسل کرو، کاترین زیتا جونز شیفته آن شدند. در واقع فیلمنامه خودش همه را به طرف خود جذب می‌کرد و دیگر نیازی به توضیح‌اضافه‌تر نیست.

✂ **هر دوی شما در سن پایین از مدرسه اخراج شدید و در گذشته سهم خودتان را در ستیز با زندگی ایفا کرده‌اید. این ستیز چه نقشی در شکل‌گیری زندگی کنونی شما داشته است؟**

آلن هیوز: به نظر من برای اینکه بتوانی یک داستان‌نویس یا قصه‌گوی قهار باشی، اول باید داستان‌های بسیاری را در زندگی واقعی خودت تجربه کرده باشی؛ حالا فرضی نمی‌کند که ریچارد پریور، کم‌دین معروف، باشی یا یک بازیگر طراز اول. بهترین و موفق‌ترین انسان‌ها آنهایی هستند که گذشته پرفرازونشیبی داشته‌اند، منظوم این است که اگر به روزهای خوب گذشته نگاه کنی می‌بینی که تمام بازیگران معروف، قبل از اینکه معروف بشوند بچه‌های شیطان و بازیگوشی بوده‌اند! به همین دلیل حتی

دیالوگ

گفت‌و‌گو با جو رایت و کایرا نایتلی، کارگردان و بازیگر «آنا کارنینا»

ضد قهرمان وحشتناک و شگفت‌انگیز

رئه مونتاین

تئاتر بود… به نظر من داستان تولستوی درباره پیدا کردن یک جایگاه معتبر و قابل اعتماد در زندگی است، درباره ایفا کردن یک نقش درست و رها کردن نقش‌هایی که دیگر مناسب ما نیستند.

✂ **نظرتان درباره شخصیت آنا کارنینا چیست؟**

به نظر من آن‌ا به هیچ‌وجه یک قهرمان نیست، در واقع او به نوعی حتی ضدقهرمان است. فکر می‌کنم تولستوی می‌خواسته شخصیتی خلق کند که از نظر اخلاقی قاسد باشد و درست به همین دلیل سزوارا هرگونه سرزنش. احساس می‌کنم تولستوی چنان به شخصیت آنا جان بخشیده بود که انگار او از صفحات کتاب بلند شده بود و در برابر تولستوی ایستاده بود و حتی نوسنده عاشق شخصیتی شده بود که خودش خلق کرده بود و تمام کشش و جاذبه داستان در همین است. آنا کارنینا زنی است که در عین وحشتناک بودن، شگفت‌انگیز هم هست و همین ویژگی اوست که مرا مجذوب می‌کند.

رمان پرسشگر

از زمانی که رمان «آنا کارنینا»ی تولستوی در سال ۱۸۷۷ به چاپ رسید، تاکنون بیش از ۲۵ فیلم اقتباسی بر اساس آن ساخته شده است و بازیگرانی همچون گرتا کربو، ویون لی و سوفی مارسو در نقش آنا کارنینا بازی کرده‌اند. به خاطر چنین پیشینه تاریخی‌ای، کایرا نایتلی که در تازه‌ترین نسخه اقتباسی از این

سینمای جهان

نمای نزدیک

نگاهی به فیلم «باربارا» ساخته کریستین پتزولد

فراتر از آگاهی

یکی از پرمفهوم‌ترین دیالوگ‌های کریستین پتزولد در فیلم «باربارا» اشاره به این نکته دارد که شخصیت فیلم شاید به لاهه برود اما نه برای «قضاوت» که برای «دیدن و کشف حقیقتی که همه‌گان نمی‌بینند»؛ بهتر است بگوییم روند فیلم این اجازه را به شما نخواهد داد تا در موقعیت قضاوت بنشینید؛ موقعیتی که لاهه می‌تواند بهترین نماد برای بیان آن باشد.

سینمای آلمان همیشه ویژگی‌ها و ظرافت‌های خاص خود را داشته و بدون تردید همواره یکی از بارزترین مطرح کنندگان سینمای انسان‌گرا بوده‌است. کریستین پتزولد در آخرین اثر خود بار دیگر بر این نکته صحه می‌گذارد که سینماگر اندیشمند آلمانی به خوبی دریافته که چگونه نگاه خود به انسان را در عمق و ظرافتی قابل تحسین متمرکز کند. آنجا که ژرفای پیچاپیچ و لایه‌های گونه‌گون تفکر و باورهای انسانی را به درکی ملموس و زیبا نزدیک کند. زاویه دیدی که پتزولد در «باربارا» برابر چشمان مخاطب قرار می‌دهد تنها یک روایت داستانی با نشانه‌های انسان‌شناختی نیست، بلکه مکاشفای است ستودنی در مرزهای فراتر از آگاهی و ناخودآگاهی، بلکه در عرصه‌ای که سرشت حقیقی انسانی خود را متجلی کرده و به تمام مفاهیم ارزشمند آن معنا می‌دهد.

«باربارا» داستان زن پزشکی است به همین نام در آلمان شرقی که بعد از گذراندن زندان و دوره‌ای سخت از زندگی برای کار به بیمارستانی در یکی از شهرهای کوچک اعزام می‌شود. او در جریان فیلم شخصیتی افسرده، عصبی و بدبین شناخته می‌شود که با جدیت تمام در حال برنامه‌ریزی برای گریز به آلمان غربی است. اما در فضای کاری تازه او با دکتر جوانی به نام آندره

روبه‌رو می‌شود که از ماهیت و بینش فکری متفاوتی برخوردار است. آندره سعی می‌کند از نظر احساسی به باربارا نزدیک شده و در تگرش و دریافت او از زندگی نقشی تاثیرگذار ایفا کند. باربارا هر چند در طول فیلم به مقاومت می‌پردازد و با آندره به ستیزه می‌ایستد اما در نهایت و تحت تاثیر او موقعیت گریز از آلمان شرقی را به یکی از بیماران خود به نام استلا، که دختری آزاردیده است می‌بخشد و خود از این امکان صرف‌نظر می‌کند.

باربسرا در یک نگاه کلی چیدمان فرم‌های متغیر انسانی است که با حرکتی موزون و متناسب به ریتمی آنچنان هنرمندانه بدل می‌شود که چارهای برای بیننده باقی نمی‌گذارد جز اینکه تا انتهای داستان بیننده محض باقی بماند؛ چرا که فضای متغیر و پرنعطف ایجاد شده توسط کارگردان آنچنان روان و سیال از لابه‌ای استنتاجات و برداشت‌های ذهنی بیننده عبور می‌کند یا به بیانی واضح‌تر آنچنان بیننده را از لابه‌لای برداشت‌هایش عبور می‌دهد که اساسا پایه‌های فکری پایدار و زاویه دید تثبیت‌شده‌ای را برای رسیدن به نتیجه‌ای مشخص متفاوت پیدا می‌گذارد. اما فیلم در نهایت به نتیجه‌ای بزرگ می‌رسد و آن چیزی نیست جز خود «دیدن» و «پذیرفتن» و «شناختن» که مقدمه هر تکامل فکری است. اینکه هر پدیده در فضا در بستری متفاوت ماهیتی متفاوت پیدا می‌کند که در بستر دیگر قابل استدلال نیست

فیلم سینمایی باربارا نمایش تام و تمام دو دیدگاه انسانی است در مواجهه با موقعیتی که با ذات زندگی و فطرت انسانی در تضاد است. به نظر می‌رسد پتزولد در تلاش است تا کیفیتی از بودن را به تصویر بکشد که فارغ از قضاوت‌های ذهنی با بستر و فضایی که پدیده را در خود جای داده در تعامل است. اینکه هر پدیده را باید در بستر خود نگریست جای از این تفکر که بر بستر چگونگی ماهیتی به عنصری که میزبانی می‌کند می‌دهد و اینکه ورود هر عنصر به بستری متفاوت می‌تواند دگرگونی‌هایی عمیق در ماهیتش به وجود آورد اما هرگز نمی‌تواند ماهیت پدیده در فضای متفاوتش را نفی کند.

شماره ۱۶۶۶ • سال دهم • روزنامه شرق

چشم‌اندازی در مه

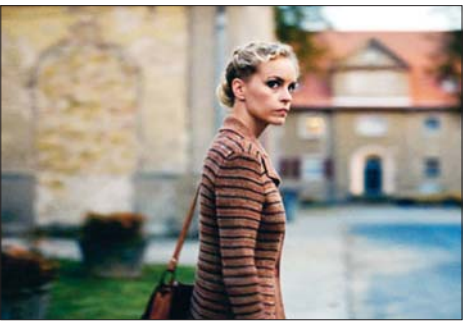
فیلم «باربارا» از نگاه روانشناختی

ایثار گریز

بهروز امامی اردستانی

شخصیت خسته، عصبی و افسرده دکتر باربارا در فیلم «باربارا» با نمای استخوانی شکننده و هندسی که در طول فیلم درگیری و تضادهای درونی‌اش به وضوح آشکار می‌شود، با آنکه در نگاهی ساده به نظر می‌رسد این شخصیت سرسختانه کمر به نفی و گریز از همه بنیان‌های انسانی خویشان بسته و با سیگارهای متوالی حتی فرصت شناخت را هم از خود می‌گیرد، اما اساسا به این منظور پرداخته نشده است و هرگز یک بیننده عمیق در طول داستان نمی‌تواند او را به عنوان چنین نمادی بپذیرد؛ چرا که جدا از همه صحنه‌هایی که او را در تضاد با جنبه‌های احساسی و عاطفی به تصویر می‌کشد نمی‌توان در وجود روح انسانی او تردید کرد. ولی بارزتر از همه اینها، روح حاکم بر فضای ذهنی باربارا میل ذاتی انسان به رهایی را به تصویر می‌کشد و رهایی برای او فقط گریز از چارچوب‌های سیاسی و اجتماعی نیست، بلکه به شکلی دیگر، گریز از تضادها و گره‌خوردگی‌های روانی است برای لمس بهتر انسانیت و خصیصه‌های طبیعی انسانی. باربارا در مصاف با ناهمگونی‌های یک جامعه که محصول تفکری متضاد با خاستگاه انسانی است گریزی را ترجیح داده که در جریان داستان در مقابل تفکر و نگاهی متضاد قرار می‌گیرد؛ تفکری که در نماد دکتر رابزر شکل می‌گیرد تفکری که از واقعیت نمی‌گریزد و برای درست نگرستن جایگاه ویژگی‌ای قابل است. آندره رهایی را در پذیرشی از روی اختیار می‌بیند و به خوبی نشان می‌دهد که برای کنشف و زندگی زاویه‌های احساسی و انسانی خویش، برای درک زیبایی و زندگی نیازی به تغییر فرم‌های بیرونی ندارد. او سمبل یک حس درون‌گرایانه است که در صحنه گفت‌وگو در مورد تابلوی رامبراند به خوبی ظرافت دید و بینش متفاوت و خارج از معمول خود را عیان می‌کند. هر چند بیننده از ابتدای فیلم نمی‌تواند به شخصیت چندپهلوی و پیچیده آندره اعتماد کند اما نکته بارز اینجاست که این چند جنبه‌گی در شخصیت او حاصل بینشی است که اساسا او را از قضاوت رها کرده و پذیرش انسان‌ها و پدیده‌های اجتماعی همانگونه که هستند و برخورد فراتر از قضاوت با آنها، چکیده همین بینش انسانی است.

باربارا هر نگاهی را قضاوت و کنترل تلقی می‌کند و هر پذیرشی را تسلیم. اوج تفاوت زاویه دید این دو تفکر را در برخوردها و برداشت‌های دوگانه باربارا و آندره با مأمور تجسس آلمان شرقی می‌توان دید. فردی که در فضای زندگی باربارا چهره‌ای مخوف، زشت و کنترل‌گر دارد در فضای آندره انسان آسیب‌دیده متعاصلی است در آستانه یک بحران روحی و خانوادگی. این امر بیش از آنکه بهغنوان یک واقعیت درافته شود محصول قرارگیری دو نگاه در دو زاویه دید مختلف است. جایی که اختیار در نگرستن به یک پدیده را می‌شود تجربه کرد.

به نظر می‌رسد پتزولد به شکل‌های متفاوتی تلاش می‌کند تا در جای‌جای فیلم بیننده را به این شناخت برساند که برای درک ماهیت یک پدیده چارهای جز نگرستن به آن از زوایای گوناگون نیست. تفکر یک‌قطبی فرم‌دیی شده که شاید خود فضای کمونیستی آلمان شرقی بهترین نماد آن باشد اساسا توان تحلیل و شناخت ماهیت عناصر و پدیده‌ها را ندارد، تفکری که در روند کشف بیماری ماریو نیز تجلی پدیداری می‌کند، پرسش و پاسخ‌های کلیشه‌ای که صرفاً توهم درست بودن یک مکانیسم را تداعی می‌کند ولی در یک اتفاق ناگهانی باربارا در زاویه دید متفاوتی قرار می‌گیرد که می‌تواند پدیده را به گونه دیگری دریابد. دریافتی که برای آندره به صورت احساسی و درونی تجربه می‌شود برای باربارا شکلی تجسمی و واقع‌گرایانه پیدا می‌کند.

هر چند فشارهای روحی و روانی گذشته باربارا از او انسانی افسرده و درگیر ساخته و تجلی این افسردگی را در سیگار کشیدن‌های متوالی او به خوبی می‌توان احساس کرد اما اوج دردهای روحی او را جایی می‌توان دید که برای ثور از تضادهای درونی‌اش حاضر می‌شود هر بهایی را بپردازد حتی جسمش.

یکی از زیباترین نمایش‌های سستیز با خویشان انسانی خود و عدم همراه شدن با اهنگ بودن را می‌توان در صحنه کوک کردن پیانو دید. کوک شدن پیانو تمثیل بسیار یختهای است از هماهنگی و همراه شدن با ذات انسانی و فطرت طبیعی بشری که باربارا هرچند در لحظه اول سعی بر رد کردن و گریختن از آن را دارد ولی در نهایت آن را می‌پذیرد. پذیرش بخشی از بودنش که نمایش‌های دیگری نیز دارد مانند پذیرفتن سبدصیفی جات.

پتزولد برای بیان تفکر گریز در باربسرا از نمادهای گوناگونی بهره می‌برد تا ذهن بیننده را کاملاً برای درک شخصیت روانی باربارا آماده کند. استفاده از داستان هکلبری فین در صحنه‌ای که باربارا قصد خواندن کتابی برای استلا را دارد به خوبی بر این نکته تاکید دارد که اساسا او کلید رهایی را در گریز می‌بیند و به عنوان یک پزشک یا درمانگر اولین نسخه شاخصشی که می‌تواند برای بیمار مجروح و آزاردیده خود تجویز کند چیزی جز فرار نیست. نسخه‌ای که سرانجام خود آن را به او پیشکش می‌کند و درست در همین نقطه است که با بعد جدیدی در باربارا رویه‌رو می‌شویم جنبه‌ای که شاید روال داستان تا انتها هرگز آن را رو نکرد و آن چیزی نیست جز ایثار.

این از زیبایی‌های کار پتزولد است که می‌تواند از محدوده مطلق‌های ابدی بگذرد و اذعان کند که روند دگرگون شدن، الزاماً نفی یک نگرش نیست، چیزی که در انتهای فیلم به شکل هنرمندانه‌ای شکل می‌گیرد، نفی تفکر گریز نیست بلکه درک فضایی است که یک پدیده را در خود جای می‌دهد و به آن شکل می‌بخشد.

تغییر فضای فکری و احساسی باربارا هرچند او را متوقف می‌کند و جهان دیدنی را در پیش چشمانش قرار می‌دهد اما هرگز مخاطب را تا آنجا نمی‌برد که تصور کند باربارا در تفکر خود شک کرده است؛ چرا که با «ایثارگریز» به استلا تاکید و تاییدی کامل بر درستی این بینش می‌گذارد و تماشاگرانی را هم که او را تا این نقطه قائلد هرگونه حس انسانی می‌پنداشتند، حیرت‌زده می‌کند. این شبهه در روند فیلم برای بیننده به وجود آمده است، خصوصاً در جمله‌ای که باربارا به آندره می‌گوید: «... احساساتش نیاز به جراحی دارد».